

GIDADA SAHTEKÂRLIK, CEZAI VE HUKUKİ SORUMLULUK

Doç. Dr. Mustafa ÖZEN*

I- GİRİŞ

Gıda, insan yaşamının her alanını kapsayan yaşamın olmazsa olmaz başlıca gereksinimlerinden biridir. Bu nedenle, sağlıklı bir yaşam için güvenilir gıda üretimi ve tüketimi oldukça önem taşımaktadır. Dünyanın sınırlı, insan ihtiyaçlarının sınırsız olması ve dünyada her geçen gün insan nüfusunun artması, sağlıklı ve güvenli gıdanın önemini gittikçe arttırmaktadır.

Bu çalışmada, sağlıklı ve güvenli gıda üretiminde yapılan sahtekârlıklar üzerinde durulacaktır. Konunun önemine rağmen ülkemizde hala konunun hukuki açıdan ele alınıp kayda değer bir çalışma yapılmış olması, hem düşündürücü hem de üzücüdür. Bu çalışma, bu konuda atılmış ilk çelimsiz adım olabilir.

II- TANIM

Gıdada sahtekarlık konusunda bazı terimlerin ne anlama geldiklerinin bilinmesi gerekir. Bu terimler ve anlamları, 11/6/2010 tarih ve 5996 sayılı **Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu** m. 3'te düzenlenen tanımlar başlığı düzenlenmiştir.

Gıda: 5996 sayılı kanun m. 3/24'e göre, 'Gıda: Doğrudan insan tüketimine sunulmayan canlı hayvanlar, yem, hasat edilmemiş bitkiler, tedavi amaçlı kullanılan tıbbî ürünler, kozmetikler, tütün ve tütün mamulleri,

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

narkotik veya psiko tropik maddeler ile kalıntı ve bulaşanlar hariç, insanlar tarafından yenilen, içilen veya yenilmesi, içilmesi beklenen işlenmiş, kısmen işlenmiş veya işlenmemiş her türlü madde veya ürün, içki, sakız ile gıdanın üretimi, hazırlanması veya muameleye tâbi tutulması sırasında kullanılan su veya herhangi bir maddeyi ifade eder’.

Kısaca ifade etmek gerekirse, gıda; yenilebilen ve içilebilen her türlü maddeyi ifade eder.

Tağışış: 5996 sayılı kanun m. 3/63’e göre, ‘Tağışış: Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak çıkarılmasını veya miktarının değiştirilmesini veya aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılmasını ifade eder’.

Taklit: 5996 sayılı kanun m. 3/64’e göre, ‘Taklit: Bu Kanun kapsamındaki ürünlerin, şekil, bileşim ve nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahip gibi veya başka bir ürünün aynısıymış gibi göstermeyi ifade eder’.

Gıda katkı maddesi: 5996 sayılı kanun m. 3’te tanımlanmamıştır. 27/5/2004 tarih ve 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değıştirilerek Kabulü Hakkında Kanun m. 3’te tanımlanmıştır. 5179 sayılı kanun m. 3’te göre, ‘Gıda katkı maddesi: Tek başına gıda maddesi olarak tüketilmeyen, gıda ham maddesi ve/veya gıda işlemeye yardımcı madde olarak kullanılmayan, tek başına besleyici değeri olan veya olmayan; seçilen teknoloji gereğı kullanılan işlem sırasında kalıntı veya türevleri mamul maddelerde bulunabilen, gıdaların hazırlanması, tasnifi, işlenmesi, ambalajlanması, taşınması, depolanması ve dağıtımı sırasında gıda maddelerinin tat, koku, görünüş, yapı ve diğer niteliklerini korumak, düzeltmek veya istenmeyen değışikliklere engel olmak amacıyla kullanımına izin verilen maddeleri ifade eder’. Ancak, bu kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeler: 5996 sayılı kanun m. 3/25’e göre, ‘Gıda ile temas eden madde ve malzeme: Gıda maddeleri ile temasta bulunan veya bulunmak üzere üretilen her türlü madde ve malzemeyi ifade eder’.

III- GIDADA SAHTEKARLIĞIN İŞLENİŞ (GERÇEKLEŞTİRİLME) ŞEKİLLERİ

A- Gıdada Sahtekârlığın Tağışış Suretiyle Gerçekleştirilmesi

5996 sayılı kanun m. 3/63’e göre, ‘tağışış: Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir

bölümünün mevzuata aykırı olarak çıkarılmasını veya miktarının değiştirilmesini veya aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılmasını ifade eder.

Bu tanıma göre, gıdada taşıyıcı; üç farklı şekilde gerçekleştirilebilir. Taşıyıcının üç farklı şekilde işlenebilecek olması, taşıyıcının **seçimlik hareketli bir haksızlık** olduğunu göstermektedir. Çünkü, söz konusu fiiller arasında **veya** bağlacı kullanılmıştır. Bu üç farklı şekil şöyle izah edilebilir:

*** Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak çıkarılması**

Bu seçimlik hareket, gıda ürününün üretilmesini ifade eder. Burada geçen **çıkartılma** ifadesi, **üretilme** anlamındadır. Üretilme, gıda ürününün üretiminin henüz tamamlanmadığı anlamında değil, üretiminin tamamlanması anlamındadır.

Bu seçimlik harekete göre, gıda maddesinin mevzuata aykırı olarak üretilmesi, taşıyıcının yapılmış sayılması bakımından yeterlidir. Ayrıca, satışa sunulması veya tüketilmesi gerekmemektedir.

Bu seçimlik hareket, TCK m. 204'te düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerinden biri olan **sahte belge düzenlemeyi** andırmaktadır.

*** Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak miktarının değiştirilmesi**

Bu seçimlik hareket, gıda ürününün üretildikten sonra üzerinde değişiklik yapılmasını ifade eder. Bu değişiklik, mevzuata aykırı bir değişikliktir. Yani, insan sağlığı açısından tehlike veya zarara yol açabilecek bir değişikliktir.

Bu seçimlik harekete göre, gıda maddesinin mevzuata aykırı olarak değiştirilmesi, taşıyıcının yapılmış sayılması bakımından yeterlidir. Ayrıca, satışa sunulması veya tüketilmesi gerekmemektedir.

Bu seçimlik hareket, TCK m. 204'te düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerinden biri olan **gerçek bir belgeyi değiştirmeyi** andırmaktadır.

*** Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak**

aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılması

Bu seçimlik hareket, gıda ürününün üretilme aşamasını ilgilendirmektedir. Çünkü, **mevzuata aykırı olarak aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılması** ifadesindeki **katılma** fiili, gıda ürününün henüz üretiminin tamamlanmadığını göstermektedir. Ancak, katılmanın tespiti çoğu zaman üretimin tamamlanmasından sonra yapılan denetimlerde ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, ilk seçimlik hareket olan çıkarılmadan (üretilme) farklı bir aşamayı ilgilendirmekle birlikte, sonuç açısından bir fark bulunmamaktadır. Eğer, gıda denetimleri üretim aşamasında yapılırsa, farklı madde katıldığıнын tespit edilmesi durumunda, bu iki seçimlik hareketin farkı ortaya çıkacaktır.

Söz konusu seçimlik hareketlerden en az birinin işlenmesi halinde, tağşiş söz konusu olacaktır. Bu seçimlik hareketlere konu **öğelerin ve besin değerlerinin miktarının azlığı veya çokluğu, tağşişin** oluşmasına etki etmez. Çünkü, kanundaki düzenlemede, **'tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak'** ifadesine yer verilmiştir. Ancak, miktarın azlığı veya çokluğu, uygulanacak yaptırım (cezai, hukuki ve idari) belirlemede dikkate alınabilir. Hatta, önemsiz denebilecek kadar az miktardaki tağşişlerde eğer insan sağlığına zarar verme veya tehlikeye atma tehlikesi bulunmuyorsa, yaptırım uygulanmayabilir. Bu gibi durumlarda, işlenen fiilin haksızlık içeriğinin azlığına dayanılabilir.

Son kullanma tarihi geçmiş ürünlerin satışa sunulması veya satış esnasında iken son kullanma tarihinin geçmiş olmasına rağmen satıştan çekilmeyip satışa devam edilmesi durumlarında nasıl bir sorumluluk yoluna gidilmelidir? Bu gibi durumlar, tağşiş sayılabilir mi?

Son kullanma tarihi geçmiş ürünlerin satışa sunulması veya satış esnasında iken son kullanma tarihinin geçmiş olmasına rağmen satıştan çekilmeyip satışa devam edilmesi, tağşişin üç farklı seçimlik hareketine uymamaktadır. Bu nedenle, bu gibi durumlarda tağşişten bahsetmek mümkün değildir.

Gıda ürününün içerisinde **bulunmaması gereken ilaç etken maddesi bulunması** halinde bu durum, tağşişe girer mi?

Gıda ürününün içerisinde bulunmaması gereken ilaç etken maddesi bulunması, tağşiş kapsamına girer. Çünkü, bu tür durumlarda, tağşişi oluşturan seçimlik hareketlerden **'Bu Kanun kapsamındaki ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinin tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak aynı değeri taşımayan başka bir maddenin, o madde yerine aynı maddeymiş gibi katılması'** söz konusu olacaktır. Bulunmaması gereken

ilaç etken maddesi bulunması, bukete girmediği takdirde, ilk seçimli hareket olan **mevzuata aykırı olarak çıkarılma** kapsamına girer.

Tağışın gerçekleştirilmiş sayılabilmesi için, mutlaka kasten hareket edilmesi zorunlu değildir. Çünkü kamu sağlığının korunması esas alınmıştır. Bu nedenle, **tağış kasten veya taksirle işlenebilir.**

Somut olayda, kişi/lerin hiçbir kusuru bulunmuyorsa, cezai sorumluluk yoluna başvurulamaz. Hukuki sorumluluk bakımından Borçlar Kanunu'nda kural olarak kusura dayalı sorumluluk kabul edilmiştir. İstisna olarak ve sınırlı sayıda düzenlemelerde kusursuz sorumluluk kabul edilmiştir. Bu kapsamda, tağış kusursuz sorumluluk hallerine girmemektedir.

B- Gıdada Sahtekârlık Taklit Suretiyle Gerçekleştirilmesi

5996 sayılı kanun m. 3/64'e göre, 'Taklit: Bu Kanun kapsamındaki ürünlerin, şekil, bileşim ve nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahip gibi veya başka bir ürünün aynısıymış gibi göstermeyi ifade eder'.

Gıda sahtekarlığının taklit şeklinde işlenmesinde, üretilmiş olan bir gıda ürününün nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahipmiş gibi veya başka bir ürünün aynısıymış gibi gösterme söz konusu olmaktadır.

Taklit, tağışten farklı bir sahtekarlık şeklidir. Çünkü, tağışte, gıda ürünlerinde ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinde tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak gıda maddesi katma, gıda maddesi katarak üretme ve üretilen gıda maddesinde değiştirme yapma söz konusudur. Taklitte ise, gıda ürünlerinde ürünlere temel özelliğini veren öğelerin ve besin değerlerinde tamamının veya bir bölümünün mevzuata aykırı olarak gıda maddesi katma, gıda maddesi katarak üretme ve üretilen gıda maddesinde değiştirme yapma söz konusu olmayıp, mevzuata uygun üretilen bir gıda ürününde olmayan bir özellik varmış gibi gösterilmektedir. Yani, taklitte, insan sağlığına zararlı veya tehlikeli bir gıda ürününün üretilmesi veya insan sağlığına zararlı veya tehlikeli hale getirilen bir gıda ürünü bulunmamaktadır. Taklitte, tüketiciler aldatılmaktadır.

III- MÜCADELE YÖNTEMLERİ

1) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından kamuoyunun bilgilendirilmesi

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi'nin kurulması, riske dayalı denetim sistemine geçilmesi gibi çalışmalar sonucunda, denetimlerde gıda ürününün içerisinde bulunmaması gereken ilaç etken maddesi bulunması durumlarını, gıda sahtekârlığı kapsamında değerlendirmekte ve söz konusu ürünleri üreten işletme veya şirketler ile ürünleri teşhir etmektedir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi'nin kurulması, riske dayalı denetim sistemine geçilmesi gibi çalışmalar yaparak denetimler yapmaktadır. Bakanlık, bu denetimler sonucu, eğer gıda ürünlerinde tağsis ve taklit tespit ederse, bu ürünlere el koymakta ve ayrıca bakanlığın internet süresinde yayınlamaktadır.

2015 yılı ocak ayı sonu itibarıyla yaklaşık 45 bin denetim gerçekleştirilmiştir. Denetimler sonucu 79 parti üründe taklit-tağsis (**Tüketici farkına varmadan bir malın içine değersiz veya sağlığa zararlı maddeler ekleme**) yapıldığı, 16 parti üründe ise içerisinde bulunmaması gereken ilaç etken maddesi bulunduğu tespit edilmiştir.

Gıdada sahtekarlık yapan şirketlerin ve ürünlerin kamuoyuna duyurulması (teşhiri) haksız rekabet oluşturur mu?

***Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**'nın kamuoyuna duyuruda bulunması, mevzuata uygun ise, cezai, hukuki ve idari bir sorumluluk gerektirmez. Ancak, **Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**'nın kamuoyuna duyuruda bulunması, mevzuata uygun değilse, cezai, hukuki ve idari bir sorumluluk gerektirir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın mevzuata uygun olarak kamuoyuna duyuruda bulunmasının cezai, hukuki ve idari bir sorumluluk gerektirmemesinin sebebi, gerçek veya tüzel kişi tacir ile kamuoyunun menfaatlerinin karşılaştırılmasında kamuoyunun menfaatlerinin daha önemli (daha ağır basması) görülmesidir.

2) Gıda Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler veya Sivil Toplum Kuruluşlarının Kamuoyunu Bilgilendirmesi

Gıda alanında faaliyet gösteren dernekler veya sivil toplum kuruluşlarının ve basın yayın yoluyla kamuoyunu bilgilendirilmesinde şirket veya ticari işletme ile ürün adının verilmesi, haksız rekabet oluşturabilir. Bu durumda, haksız rekabete dayalı, cezai ve hukuki sorumluluk yoluna gidilebilir.

3) Basın Yayın Yoluyla Kamuoyunu Bilgilendirilmesi

Basın, toplumun bilgi alma kaynakları veya kanallarından en önemlisini oluşturur. Bu nedenle basın–yayın, toplumu bilinçlendirme ve toplumun menfaatine aykırı olan hareket, işlem, netice veya faaliyetleri toplum adına hareket ederek topluma duyurup toplumsal duyarlılık sağlamaktadır. Basın – yayın, bu görev ve yetkisini, hukuk sınırları içinde kalarak (haksız rekabet ve gıda işletmecilerini rencide edecek tarzda yayın yapmadan) tağşiş ve taklit ürünlere karşı toplumu uyarmalıdır.

IV- SORUMLULUK YOLLARI

A- Cezai Sorumluluk

5996 sayılı kanunda gıda ürünlerinde tağşiş ve taklit bakımından cezai sorumluluk düzenlenmemiştir. Bu durumda, konuya TCK m. 185'teki düzenleme açısından bakılabilir.

TCK m. 185'te **Zehirli Madde Katma** suç tipi düzenlenmiştir.

TCK m. 185'e göre, '(1) İçilecek sulara veya yenilecek veya içilecek veya kullanılacak veya tüketilecek her çeşit besin veya şeylere **zehir katarak veya başka suretlerle bunları bozarak** kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye düşüren kimseye iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen fiillerin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak işlenmesi halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur'.

TCK m. 185'teki düzenleme açısından bakıldığında, gıda ürünlerinin üretilmesi aşamasında zehir katmak veya mevzuata aykırı başka maddeler katmak veya daha sonra zehir katma ya da mevzuata aykırı başka katma suretiyle değiştirme söz konusu olursa, bu durum tağşiş olacak ve aynı zamanda suç oluşacaktır.

TCK m. 185/1'de suçun kasten 185/2'de ise taksirle işlenen şekli düzenlenmiştir.

Gıda ürünlerinde taklidin haksız rekabet oluşturması durumunda, bu durumda aynı zamanda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 62/1-a'daki düzenlemeye göre suç teşkil edecektir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 62/1-a'ya göre, 'a) 55 inci maddede yazılı haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler, ... fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, 56 ncı madde gereğince hukuk davasını açma hakkını haiz bulunanlardan birinin şikâyeti üzerine, her bir bent

kapsamına giren fiiller dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 62/1-a'da, fiil daha ağır cezaı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, ifadesine yer verildiği için, bu düzenleme, yardımcı (tali norm) nitindedir. Hal böyle olunca, örneğin Gıda ürünlerinde taklit başka bir suç tipini oluşturursa bu su. Tipinden oluşturmazsa 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 62/1-a'daki düzenlemeden ceza sorumluluk yoluna gidilecektir.

Önemle belirtmek gerekir ki, TCK m. 185'te tağışış, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 62/1-a'da taklit söz konusu olacağı için, bu iki düzenlemenin çatışması veya birleşmesi söz konusu olmayacaktır. koşulları gerçekleşirse ayrı ayrı uygulanabilirler.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 63'e göre, 'Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse 62 nci madde hükmü, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanır. Haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilir'.

Yaptırım türü: Hapis cezasıdır.

B- Hukuki Sorumluluk

Gıda ürünlerinde tağışış yapılarak üretilen veya daha sonda değışiklik yapılan ürünün satılması sonucu, üçüncü kişilerin hayat veya vücut bütünlükleri zarar görürse, haksız fiile dayalı sorumluluk yoluna gidilebilecektir. Bu durumda, zarara uğrayan kişi/ler maddi ve manevi tazminat davası açabileceklerdir.

Yaptırım türü: Maddi ve manevi tazminat

Taklit haksız rekabet oluşturur mu?

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 55/1-9'e göre, 'Malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini **gizlemek** ve bu şekilde müşteriye yanıltılmak' haksız rekabet oluşturan durumlardan biridir.

Bu düzenlemeye göre, gıda ürünlerinde taklidi ifade eden, ürünlerin, şekil, bileşim ve nitelikleri itibarıyla yapısında bulunmayan özelliklere sahipmiş gibi veya başka bir ürünün aynısıymış gibi göstermek, haksız rekabet oluşturabilecektir. Çünkü, bir ürünün özelliğini veya amacını değıştirmek, aynı zamanda

gizlemek anlamına gelir. Değiştirilen özellik, gizlenmiştir. Gerçek olan, başkaları tarafından bilinemez hale gelmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 56/1'de haksız rekabet durumunda haksız rekabetten dolayı zarar gören kişi/lerin açabilecekleri davalar düzenlenmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 56/1'e göre, 'Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse; a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini, b) Haksız rekabetin men'ini, c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını, d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini, e) Türk Borçlar Kanununun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini isteyebilir'.

C- Kabahat Sorumluluğu = İdari Yaptırım Gerektiren Sorumluluk

5996 sayılı kanun m. 40/1-l'ye göre, '24 üncü maddenin dördüncü fıkrasına aykırı olarak taklit ve tağşiş yapanlara **onbin Türk Lirası idarî para cezası** verilir, taklit ve tağşiş edilmiş **ürünlere el konulur ve mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir**'.

5996 sayılı kanun m. 24/4'e göre, 'Gıda ve yemde taklit ve tağşiş yapılamaz'.

Önemle belirtmek gerekir ki, bir haksızlık birden fazla yaptırım türünü gerektirir ise, kural olarak (kanunlarda ayrı bir hüküm yoksa) her bir yaptırım türünden dolayı ayrı ayrı uygulama yapılabilir. Bu nedenle, gıda ürünlerinde tağşiş ve taklit yapılması halinde, cezai, hukuki ve idari yaptırım türleri aynı anda uygulanabilir. Ancak, Kabahatler Kanunu m. 15/3'e göre, bir haksız fiil hem suç hem de kabahat oluşturursa sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilecektir. Bu nedenle, gıda ürünlerinde tağşiş ve taklit yapılması halinde, bu fiil TCK m. 185'te düzenlenen suç oluşturursa, sadece bu suçtan sorumluluk yoluna gidilecek, ayrıca 5996 sayılı kanun m. 40/1-l'de düzenlenen kabahatten dolayı idari yaptırım uygulanmayacaktır. Bu durumda, hem cezai hem de hukuki yaptırım uygulanabilecektir. Gıda ürünlerinde tağşiş ve taklit yapılması halinde, bu fiil TCK m. 185'te düzenlenen suç oluşturmazsa veya bu suçtan sorumluluk yoluna gidilmezse, 5996 sayılı kanun m. 40/1-l'de düzenlenen kabahatten dolayı idari yaptırım uygulanacaktır. Bu durumda, hem idari hem de hukuki yaptırım uygulanabilecektir.

Yaptırım türü: İdari para cezası ve diğer idari yaptırımlar

V- UYGULANACAK TEDBİRLER

A- Cezai Sorumluluğa gidildiği durumlarda

Gıda ürünlerinde tağşiş ve taklit herhangi bir suç tipini oluşturması durumunda, CMK m. 117 ve devamında düzenlenen arama ve elkoyma koruna tedbirleri uygulanabilir.

B- Hukuki Sorumluluğa gidildiği durumlarda

Hukuki sorumluluğa gidildiği durumlarında, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu m. 56/1'de öngörülen; a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini, b) Haksız rekabetin men'ini, c) Haksız rekabet sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhası uygulanabilir.

C- İdari Yaptırım Sorumluluğuna gidildiği durumlarda

İdari Sorumluluğa gidildiği durumlarda, tağşiş veya taklit edilmiş ürünlere idari anlamda el koyma uygulanabilecektir.

VI- UYGULANAN YAPTIRIMLARA KARŞI BAŞVURULABİLECE KANUN YOLLARI

A- Cezai Sorumluluk

Yaptırım türü: Hürriyeti bağlayıcı ceza (hapis cezası) ve/veya adli para cezası

CMK'nda öngörülen kesin hüküm kapsamı dışında kalan kararlar bakımından istinaf yürürlüğe girerse tebliğ veya tefhimden (yüze karşı bildirimden) itibaren **7 gün** içinde **istinaf**, istinaf yürürlüğe girmezse, tebliğ veya tefhimden (yüze karşı bildirimden) itibaren **7 gün** içinde **temyiz** kanun yoluna başvurulabilir.

B- Hukuki Sorumluluk

Yaptırım türü: Maddi ve manevi tazminat

HMK’nda öngörülen kesin hüküm kapsamı dışında kalan kararlar bakımından istinaf yürürlüğe girerse, tebliğ veya tefhimden (yüze karşı bildirimden) itibaren **iki hafta** içinde **istinaf** kanun yoluna başvurulabilir. İstinaf yürürlüğe girmezse, tebliğ veya tefhimden (yüze karşı bildirimden) itibaren **iki hafta** içinde **temyiz** kanun yoluna başvurulabilir.

C- İdari Yaptırım Sorumluluğu

Kabahatler Kanunu m. 27’de öngörülen itiraz yoluna başvurulabilir.

Kabahatler Kanunu m. 27/1’e göre, ‘İdari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren **en geç onbeş gün** içinde, **sulh ceza mahkemesine** başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararı kesinleşir’.

Önemle belirtmek gerekir ki, Kabahatler Kanunu m. 27’de öngörülen itiraz yoluna, özel kabahat düzenlemelerine ilişkin özel bir denetim yolu öngörülmemişse başvurulabilir. Bu nedenle, özel kabahat düzenlemelerine ilişkin özel bir denetim yolu öngörülmüşse, o denetim yoluna başvurulacaktır. Sulh ceza mahkemeleri, 2014 yılında kaldırılıp sulh ceza hâkimliğine dönüştürüldüğü için, itiraz, artık sulh ceza hâkimliklerine yapılacaktır.

Yaptırım türü: İdari para cezası ve diğer idari yaptırımlar

